

Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu

(Resmî Gazete ile yayımı : 15.10.1983 Sayı : 18192)

Kanun No.
2916

Kabul Tarihi :
12 . 10 . 1983

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı; özel eğitime muhtaç çocukların, Türk Millî Eğitim sistemini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda eğitilmeleri, iş ve meslek sahibi yapılmaları, çevre ve topluma uyum sağlamlarıyla ilgili esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2. — Bu Kanun, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel eğitim kurumları ile özel eğitime muhtaç çocukları kapsar.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3. — Bu Kanunda geçen;

- a) «Özel eğitime muhtaç çocuklar»; beden, zihin, ruh, duygu, sosyal ve sağlık özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıkları sebebiyle normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan 4 - 18 yaş grubundaki çocukları,
  - b) «Özel eğitim»; Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimleri için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitimi,
  - c) «Bakan»; Millî Eğitim Bakanını,
  - d) «Bakanlık»; Millî Eğitim Bakanlığını,
- İfade eder.

Özel eğitimin temel ilkeleri

MADDE 4. — Türk Millî Eğitimini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda özel eğitimle ilgili temel ilkeler şunlardır:

- a) Özel eğitim, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- b) Her özel eğitime muhtaç çocuk, özür türü ve derecesine bakılmaksızın özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
- c) Özel eğitime erken başlamak esastır.
- d) Özel eğitim hizmetleri, çocukların özür ve özellikleri dikkate alınarak, mümkün olduğu kadar çocuğun yakınına götürülecek biçimde planlanır.
- e) Durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır.
- f) Özel eğitime muhtaç çocukların genel meslekî eğitimleri ile rehabilitasyonlarının kesintisiz sürdürülmesi esastır.
- g) Özel eğitime muhtaç çocukların okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, meslekî eğitim ve yaygın eğitim hizmetleri Bakanlıkça planlanır, ilgili kuruluşlarca yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM
Kurumlar ve Görevleri

Kurumlar

MADDE 5. — Özel eğitime muhtaç çocukların seçimleri, teşhisleri, meslekî rehabilitasyonları, bakım, eğitim ve öğretimleri ile ilgili kurumlar şunlardır:

- a) Rehberlik ve araştırma merkezleri,
- b) Okul rehberlik hizmetleriyle ilgili birimler,
- c) Resmî ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okulları,
- d) Yatılı özel eğitim okulları,
- e) Gündüzlü özel eğitim okulları veya sınıfları,
- f) İş okulları ve iş eğitim merkezleri.

Rehberlik ve araştırma merkezleri, yatılı ve gündüzlü özel eğitim okulları veya sınıfları ile iş okulları ve iş eğitim merkezleri Bakanlıkça açılır.

Gerçek ve tüzelkişiler özel eğitime muhtaç çocukların eğitim ve öğretimi için, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunundaki esaslara uygun olarak, özel okullar veya sınıflar açabilirler .

Rehberlik ve araştırma merkezleri ve görevleri

MADDE 6. — Özel eğitim alanında araştırmalar yapmak, özel eğitime muhtaç çocuklara hizmet götürmek üzere her ilde Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir rehberlik ve araştırma merkezi kurulur.

Rehberlik ve araştırma merkezi başkanı, aynı zamanda ildeki özel eğitim ve okul rehberlik hizmetlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu Millî Eğitim Müdür Yardımcısıdır. Gerekliğinde, ilçelerde Bakanlıkça, rehberlik ve araştırma merkezi başkanlığına bağlı şubeler açılabilir.

Özel eğitime muhtaç çocukların tespiti, seçimi, teşhisi, yerleştirilecekleri kurumların kararlaştırılması ve bu çocuklar için gerekli rehberliğin yapılması; ruh, duyu ve sosyal yönden uyum sağlayamayan çocukların durumlarını düzeltmek amacıyla yapılacak özel terapi hizmetlerinin yönetilmesi; ilköğretim ile ortaöğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerinin planlanması, koordinasyonu ve izlenmesi; okullardan gelen vakaların incelenmesi rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından yapılır.

Okul rehberlik hizmetleri

MADDE 7. — Özel eğitime muhtaç çocukların tespitine yardımcı olmak amacıyla, resmî ve özel ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okul rehberlik hizmetleriyle ilgili birimler kurulur.

Okul rehberlik hizmetleriyle ilgili birimler, öğrencilerin;

- a) Kendilerini, okul içi ve okul dışı eğitim imkânlarını, meslekleri ve toplum değerlerini tanımalarına,
  - b) Yeteneklerine uygun bir eğitim programını seçmelerine,
  - c) Sağlıklı ve topluma yararlı bir kişi olarak yetişmelerine,
- Yardım ederler.

Resmî ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okullarında özel eğitim

MADDE 8. — Resmî ve özel ilköğretim ve ortaöğretim okulları, kendi çevrelerindeki özel eğitime muhtaç çocuklar için özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlüdürler.

Resmî ve özel okullarda, okulların durumları ve çocukların özür ve özellikleri dikkate alınarak gerekli özel eğitim hizmetleri düzenlenir.

Dağıtık yerleşme merkezleri ile az sayıda özel eğitime muhtaç çocuk bulunan resmî okullardaki öğrenciler için, gezici öğretmenlik kurulabilir.

Okullarda çeşitli özür gruplarında öğrenci bulunduğu, okulların bünyesinde özürli öğrencilerin özelliklerine göre yardımcı derslik; aynı özür ve özellik grubuna giren öğrencilerin bulunduğu normal okullarda özel sınıflar; üstün zekâh ve özel yetenekli çocuklar için de özel okul ve sınıflar açılabilir.

Yatılı özel eğitim okulları

MADDE 9. — Özel eğitime muhtaç çocuklardan durumları yatılı bir kurumda eğitilmeyi gerektirenler için, özür ve özelliklerine uygun yatılı özel eğitim okulları açılabilir.

Gündüzlü özel eğitim okulları veya sınıfları

MADDE 10. — Durumları ayrı bir okulda eğitilmeyi gerektiren çocuklar için, özür ve özelliklerine uygun gündüzlü özel eğitim okulları veya sınıfları açılabilir.

İş okulları ve iş eğitim merkezleri

MADDE 11. — Özür ve özellikleri nedeniyle ilkokuldan sonra öğrenimlerine devam edemeyen özel eğitime muhtaç çocuklara iş, hizmet ve üretim alanlarında, ilgi ve yeteneklerine uygun bir meslek kazandırmak amacıyla çıraklık düzeyinde iş okulları veya iş eğitim merkezleri açılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Tespit, Yerleştirme ve İzleme

Bildirme yükümlülüğü

MADDE 12. — Özel eğitime muhtaç çocukların ailesi ve yakınları, muhtarlar, belediye zabıta memurları, kolluk kuvvetleri, sağlık ve sosyal hizmetler kurumlarının yöneticileri, nüfus dairelerindeki ilgili memurlar, eğitim - öğretim kurumlarındaki görevliler, din görevlileri, sayım memurları, gördükleri, bildikleri ve duydukları özel eğitime muhtaç çocukları, en yakın il veya ilçedeki mülki amirliğe bildirmekle yükümlüdürler.

İnceleme ve yerleştirme

MADDE 13. — Özel eğitime muhtaç çocukların sağlık, sosyal, ekonomik, aile, ruh ve uyum durumları, çocuğun bulunduğu ildeki rehberlik ve araştırma merkezi tarafından incelenir. İnceleme sonucu, İl Eğitim Kuruluna gönderilir.

İl eğitim kurulu kararına göre, özel eğitime muhtaç çocuklar, durumlarına uygun bir özel eğitim kurumuna Bakanlıkça yerleştirilirler. Yerleştirme görevi gerektiğinde il eğitim kuruluna devredilebilir.

İzleme

MADDE 14. — Özel eğitim kurumlarına yerleştirilen çocukların durumları, ilgili okullarla işbirliği yapılarak rehberlik ve araştırma merkezlerince izlenir. Yanlış yerleştirildiği anlaşılanlar, durumlarına uygun bir kuruma Bakanlıkça gönderilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Görevlendirilecek personel ve nöbet hizmeti

MADDE 15. — Resmî özel eğitim kurumlarında özel eğitim hizmetlerini yürütmek ve denetlemek üzere özel eğitim müfettişi, eğitim uzmanı, öğretmen, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikometrist, psikoterapist, uzman doktor, sağlık personeli, usta öğretici ve diğer personelden ihtiyaç duyulanlar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığıyla işbirliği yapılarak Bakanlıkça görevlendirilir.

Özel eğitime muhtaç çocukların eğitim ve öğretimi için açılacak özel öğretim kurumlarında çalıştırılacak olan bu maddenin birinci fıkrasındaki personel, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunundaki esaslara uygun olarak görevlendirilir.

Özel eğitim okullarında nöbet hizmeti esastır. Nöbet hizmeti, yatılı özel eğitim okullarında gece, hafta sonu ve diğer tatil günlerinde de sürdürülür.

Bütçe ve katılma payı

MADDE 16. — Resmî özel eğitim kurumları için bu Kanunun gerektirdiği bütün harcamalar genel bütçeden karşılanır. Yatılı özel eğitim okullarına devam eden çocukların velilerinden bakım masraflarına katılma payı alınır. Fakir ve muhtaç durumda olduklarını tevsik edenlerden katılma payı alınmaz.

Katılma payı miktarı Bütçe Kanununun (M) cetveli dikkate alınarak il eğitim kurumlarınca tespit edilir. Bu miktarlar Genel Bütçeye irad kaydolunur.

Harçlık

MADDE 17. — Resmî ve yatılı özel eğitim kurumlarında bulunan ve velilerinden bakım masraflarına katılma payı alınmayan özel eğitime muhtaç çocuklara, Maliye Bakanlığının da görüşü alınarak, bakanlığın her yıl Bütçe Kanununda belirleyeceği miktarda, aylık harçlık verilir. Bu harçlıktan hiçbir kesinti yapılmaz.

Döner sermaye

MADDE 18. — Bu Kanunda öngörülen temel ve sürekli görevleri yerine getirecek resmî özel eğitim kurumlarından, özel eğitim okulları, iş okulları, iş eğitim merkezleri ve bunlara bağlı atölyelerde üretim ve hizmet işlemlerini sürdürebilmek için gerekli yerde ve sayıda döner sermaye işletmesi kurmak amacıyla bir milyar lira nakit sermaye tahsis edilmiştir.

Döner sermaye, bakanlık bütçesine bu amaçla konulacak ödeneklerle aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

Bağış ve yardımlar tahsis edilen sermaye ile sınırlı olmaksızın sermaye tutarına eklenir.

Döner sermayeye verilecek malların bedeli tahsis olunan sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye işlemleri, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununa tabi değildir.

Döner sermayenin işletilmesinden doğan kârlar, ödenmiş sermaye, tahsis edilen sermaye tutarına ulaşıncaya kadar döner sermayeye eklenir. Ödenmiş sermaye bu tutarı bulduktan sonra kârlar, izleyen mali yılın dördüncü ayı sonuna kadar Genel Bütçeye aktarılacak ve gelir kaydedilmek üzere saymanlığa yatırılır. Süresinde bütçeye aktarılmayan kârlar döner sermayenin ita amiri ile sorumlu saymanından veya bu görevleri yürütenlerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil olunur. Maliye Bakanlığınca ek süre verilmesi halinde bu süre için gecikme zammı aranmaz.

Döner sermaye ile ilgili olarak düzenlenecek bilanço ve ekleri, gelir ve gider belgeleri ile birlikte Mali yıl izleyen dört ay içinde Sayıştay Başkanlığına; bilanço ve eklerinin onaylı birer örnekleri de aynı süre içinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Döner sermaye için belirtilen iş ve hizmetlere ilişkin giderlerle, yalnız döner sermaye işlerinde çalıştırılacak personelin her türlü giderleri döner sermayeden karşılanır.

Döner sermaye saymanı Millî Eğitim Bakanlığının teklifi ile Maliye Bakanlığınca atanır.

Özel eğitim araçları

MADDE 19. — Resmî özel eğitim kurumlarında bulunan özel eğitime muhtaç çocukların eğitim ve öğretim süresince kullanacakları özel araç ve gereçler Bakanlıkça sağlanır.

Yönetmelik

MADDE 20. — Resmî ve özel olarak açılacak özel eğitim kurumlarının açılması, görev ve yetkileriyle, işleyişleri; bu kurumlarda görevlendirilecek personelde aranacak nitelikler, nöbet hizmetleri; resmî özel eğitim kurumlarında döner sermayenin kurulması ve işleyişi ile ilgili usuller ve esaslar, katılma payına ait hususlar ve bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili diğer hususlar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmeliklerde belirtilir. Döner sermaye ile ilgili yönetmeliğin hazırlanmasında Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınır. Yönetmelikler bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde çıkartılır ve Resmî Gazetede yayımlanır.

Uygulanmayacak kanun hükümleri

MADDE 21. — 11 . 7 . 1972 tarihli ve 1607 sayılı Yatılı Bölge ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklara Mahsus Okullarda Döner Sermaye Kurulmasına Dair Kanundaki hükümler, bu Kanunda öngörülen özel eğitim okulları, iş kolları ve iş eğitim merkezlerinde uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE — Bu Kanunda öngörülen döner sermaye yönetmeliği yürürlüğe girinceye kadar, özel eğitim okullarının mevcut döner sermaye yönetmeliklerinin, bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Yürürlük

MADDE 22. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 23. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Danışma Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
12	27	566
15	71	618
21	156	169:182

I - Gerekeçeli 350 S. Sayılı basmayazı Danışma Meclisinin 156 ncı Birleşimine, 676 S. Sayılı basmayazı Millî Güvenlik Konseyinin 171 inci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Danışma Meclisi Sağlık ve Sosyal İşler, Bütçe - Plan ve Millî Eğitim, Millî Güvenlik Konseyi İhtisas komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : Danışma Meclisi 1/567, Millî Güvenlik Konseyi 1/585.